

Inleiding

Het thema van de Kinderboekenweek 2026 is 'Spot aan!', met theater, muziek en dans. Sta in de spotlight en durf je jezelf te laten zien!

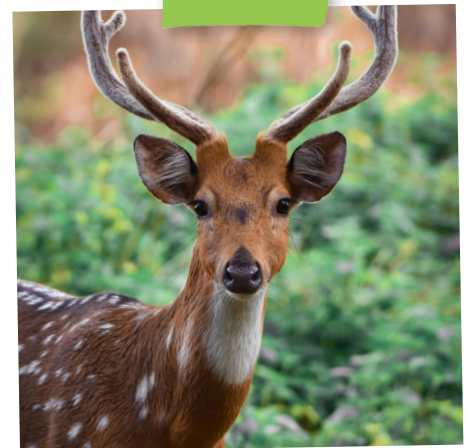
In de natuur is het net als in het theater. Personages die de spotlight opeisen. Dieren zetten hun beste 'acteerwerk' in om een roofdier te misleiden of een conflict te vermijden, laten een perfecte show zien om een rivaal weg te jagen. En vallen op, stralen met zang, dans, kleuren en geurtjes, om zo aantrekkelijk mogelijk over te komen. Alsof ze zeggen: Zet de spot aan, kijk naar mij! Ik ben de beste keuze!

Net als acteurs kiezen dieren precies het juiste moment en de juiste manier om op te vallen. Daarbij kun je drie vormen onderscheiden: versiergedrag, waarbij dieren een partner proberen te verleiden; acteergedrag, waarbij ze zich anders voordoen en imponeergedrag, waarmee ze rivalen afschrikken en hun kracht laten zien.

Bij de onderbouw komt als eerste de pauw aan bod, (pauw, pauw ik ben mooier dan jou....). En met zijn prachtige veren omhoog zegt hij : kijk naar mij. Iets minder bekend is het acteertalent van de wilde eend en de konijnendans.

De middenbouw gaat aan de slag met de acterende ringslang, baltsende futen en geurvlaggen van herten. De bovenbouw gaat op zoek naar dansende springspinnen, de gebroken vleugel act van de wilde eend na doen en het imponeergedrag van de zwaan onderzoeken.

Van ieder dier is per bouw een leskaart gemaakt met weetjes en korte doe-opdrachten. Deze kunnen rondom school worden uitgevoerd en vereisen weinig materialen. Voor iedere bouw is een overkoepelende verwerkingsopdracht: bedenk een niet-bestaand fantasiedier dat kan imponeren, acteren of versieren. Dit dier wordt gemaakt met natuurlijke materialen.

Achtergrondinformatie

Bij dieren kun je drie vormen onderscheiden: versiergedrag, waarbij dieren een partner proberen te verleiden; acteergedrag, waarbij ze zich anders voordoen en imponeergedrag, waarmee ze rivalen afschrikken en hun kracht laten zien.

Versiergedrag

Als je een beetje verlegen bent, is het best moeilijk om tegen een ander te zeggen dat je hem of haar leuk vindt. Hoe kun je dat toch laat weten aan die ander. Je kunt je extra mooi maken. Je kunt een lekker geurtje op doen. Je kunt een kaartje sturen, een liefdeslied schrijven of de ander ten dans vragen.

Dieren verleiden al zolang ze op aarde zijn. Mannetjes laten op verschillende manieren aan het vrouwtje zien dat ze willen paren. Mooie gekleurde veren, haren of schubben, lekkere geurtjes, cadeautjes, fluiten van liefdesliederen en paringdansen. We noemen dit baltsgedrag.

Acteergedrag:

Soms doe je alsof. Misschien lach je terwijl je eigenlijk zenuwachtig bent, of zeg je dat alles goed gaat terwijl je je even niet zo fijn voelt. Mensen kunnen zich heel goed anders voordoen dan ze zich eigenlijk voelen. Dat noem je acteergedrag: je speelt een soort rol om een bepaald doel te bereiken.

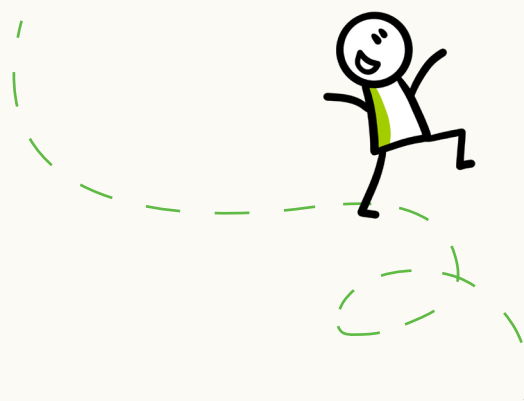
Dieren doen dat ook, al spelen ze natuurlijk geen toneel zoals mensen dat doen. Bij dieren betekent acteergedrag dat ze expres gedrag laten zien dat niet helemaal klopt met de situatie, om andere dieren te misleiden. Zo kunnen sommige dieren zich bijvoorbeeld kleiner of juist groter voordoen, alsof ze zwak zijn of juist supersterk. Dit doen ze vaak om te overleven.

Imponeergedrag:

Als vrienden bij elkaar zijn doen ze stoer om zo indruk te maken. Ze laten zien hoe sterk ze zijn, om indruk te maken en om anderen af te schrikken en de plek in de groep duidelijk te maken. Ze maken zich groot om indruk te maken en om anderen af te schrikken en de plek in de groep duidelijk te maken.

Dieren doen dit al miljoenen jaren. Veel dieren laten met imponeergedrag zien dat ze groot, sterk of gevaarlijk zijn. (Ze maken zich groot, zetten hun haren overeind, klapperen met hun kaken, laten hun tanden zien, maken diepe dreungeluiden of veranderen van kleur. Sommige dieren gebruiken kleur om te imponeren, zoals hagedissen die hun keelzak fel opblazen of vissen die plotseling van kleur veranderen. Andere dieren laten hun spieren rollen of stampen hard op de grond om trillingen te veroorzaken. Hoe indrukwekkender het gedrag, hoe groter de kans dat andere dieren afstand bewaren).

Zo kunnen ze hun territorium (hun eigen gebied) verdedigen en laten zien wie de baas is. Soms volgt er een gevecht. Maar vaak doen dieren het zonder geweld. Wie het meest indruk maakt, wint – vaak zonder dat er een klap hoeft te vallen.

COLOFON

Dit materiaal is ontwikkeld door IVN Regio Noord (juli 2026)
in het kader van Kinderboekenweek 2026; 'Spot aan'
Inhoud - Anja Dijkstra, Agnes Schiphof, Pyke Kroes (IVN)
Vormgeving – Sharon Hamers (IVN)